

Een strandjutter aan het werk (1932).

FOTO SPAARNESTAD De met wrakhout beladen kar van de jutter.

FOTO SPAARNESTAD

Ingrid 't Jong struint het strand af namens Juttersgeluk.

FOTO RICHARD STEKELBURG

BADPLAATS Al eeuwen ligt er van alles op het strand

Van jutten uit armoe tot rapen van peuken

Strandjutten was eeuwenlang iets dat vooral uit bittere armoede gebeurde. Wrakhout werd gebruikt om te stoken of om te bouwen. Waardevollere spullen werden verkocht. Dat gebeurde niet zonder risico, want jutten was en is officieel nog steeds illegaal. Tegenwoordig struinen vrijwilligers van Juttersgeluk het strand van Zandvoort af om op te ruimen wat badgasten aan troep achterlaten. Ook uit een soort armoede eigenlijk.

Richard Stekelburg
richard.stekelburg@mediahuis.nl

Zandvoort ■ Sigarettenpeuken, flesjes, plastic zakken en zakjes en hele badhanddoeken. Maar ook tampons en luiers. Je wilt niet weten wat Ingrid 't Jong allemaal vindt als ze een ochtendje het strand afstruint in haar kanariegele Juttersgeluk-shirt. Met een klein grijpertje plukt ze het afval uit het zand en laat het verdwijnen in de emmer die ze met zich meedraagt. Ze komt uit Haarlem en houdt van het strand. „Sinds een kleine anderhalf jaar doe ik dit”, vertelt ze. „Twee dagdelen per week. Ik deed al vrijwilligerswerk op een schooltuin in Haarlem. Via vrienden kwam ik hier terecht. Ik vind het belangrijk voor het milieu om dit te doen. Al dat plastic dat in zee komt...”

Het verstand staat soms even stil als ze de hoeveelheid sigarettenpeuken telt die ze in een paar uur-tjes ruimen heeft verzameld. Maar ook al die andere achtergelaten spullen. „Neem het mee, ruim het op. Mensen laten doodleuk een hamandock liggen, omdat ze geen zin hebben die mee naar huis te nemen. 'Kost maar zeven euro bij

de Action, dus ach...’ Zo gaat het.”

Bij Juttersgeluk wordt een deel van wat gevonden wordt gerecycled tot nieuwe producten die te koop zijn in de winkel in de Kerkstraat in Zandvoort: een springtouw van petflessen, een lamp van doppen, armbandjes van vistouw. Het lijkt een druppel op de gloeiende plaat, maar het is iets.

Of het werk van de Juttersgeluk-vrijwilligers ook echt iets met jutten te maken heeft, kun je je afvragen. Het is meer een schoonmaakploeg, eigenlijk. Het heeft weinig tot niets van doen met het jutten uit armoede, door vissers die om te overleven op het strand bij elkaar scharrelden wat ze konden.

Het woord jutten zou van 'jatten' komen, al staat dat niet vast. Jutten is net als jatten wel bij wet verboden. Spullen die overboord geslagen zijn en op het strand gevonden worden, hebben immers veelal een wettige eigenaar. Aangespoelde spullen vallen daarom onder het beheer van de zogenoemde strandvonder. Dat is de burgemeester. In de praktijk heeft de burgemeester van Zandvoort zelden of nooit bezigheden als strandvonder, bevestigt David Moolenburgh desgevraagd.

Dat er onderling tussen jutters strijd was als waardevolle spullen

ZOMER

Zandvoort viert dit jaar dat het 200 jaar als badplaats bestaat. Maar hoe veranderde het strandleven sindsdien? Vandaag: over strandjuttent. Van activiteit uit bittere armoede tot moderne schoonmaakklus.

Wim Kruiswijk thuis in Zandvoort: 'Met elke bijzondere vondst begint feitelijk namelijk een nieuwe verzameling'.

FOTO RICHARD STEKELENBURG

aanspoelden, laat zich raden. Het was zaak de waar verborgen te houden voor de strandvonder én je concurrenten.

Hobby

Dat uit nood geboren juttent is verdwenen. Wat je nog wel ziet, zij het ook steeds minder, is het juttent als hobby. In Zandvoort kom je dan al gauw uit bij de inmiddels 80-jarige Wim Kruiswijk.

Met Zandvoort Victor Bol zette Kruiswijk ruim een kwart eeuw geleden het Juttermu-Zee-um op, dat je vanzelf tegenkomt als je bij het Badhuisplein de trap naar het strand neemt. Voor Victor Bol was het opzetten van dat museum een manier om zijn huwelijk te redden, vertelt hij als we bij hem langsgaan. „Ik had zo inmiddels zo veel spullen thuis verzameld dat mijn echtgenote daar ernstige bezwaren tegen kreeg.”

Maar Bol jut niet meer. Hij runt tegenwoordig een – overigens prachtige – bijentuin aan de Zandvoortselaan.

Wim Kruiswijk is ook niet meer bij het museum betrokken, maar hij jut nog wel. En zijn huis is een museum op zich.

„Een jutter zoekt niet, een jutter vindt”, zegt Kruiswijk. En Kruiswijk vindt nog steeds van alles.

“Een jutter zoekt niet, een jutter vindt

“Meer nog dan om de vondst gaat het om het verhaal

Als je hem vraagt naar bijzondere vondsten, krijg je meteen een wedervraag: „In welke categorie?”

Met elke bijzondere vondst begint feitelijk namelijk een nieuwe verzameling, legt hij uit. Zo heeft Kruiswijk thuis een uitgebreide verzameling gevonden speelgoed, een verzameling prehistorische botten en kaken, gevonden flessenpost, maar bijvoorbeeld ook een kleurrijke collage van honderden plastic patatvorkjes die hij heeft ingelijst en die eruitziet als een modern kunstwerk.

Plastic vorkjes

Het gaat Kruiswijk vaak niet eens om de vondst zelf, zegt hij. „Het gaat om het verhaal. Al die dingen die je vindt, hebben een verhaal. Nee, nou die plastic vorkjes. Dat was op een koude februari-ochtend. Ik liep voorbij Parnassia en opeens, bij elke golf, spoelden er tientallen van die vorkjes aan. Het zijn gewoon vorkjes. Maar dat is een wonderlijke ervaring. En ik was uiteraard niet op zoek naar die vorkjes. Ik vond ze. Of zij vonden mij.”

Op tafel liggen onder meer een tand van een grottenbeer, een teenkootje van een wolharige neushoorn en een bijl gemaakt van het gewei van een prehistorisch hert.

Hij laat een stuk kaak zien met de kiezen er nog in, afkomstig van een reuzenhert. Het zijn de resten van dieren die in het Pleistoceen rondliepen op de toendra's van het toenmalige Doggerland, dat nu Noordzee is. „Gaandeweg leer je dingen zelf herkennen. Veelal wist ik niet wat ik eigenlijk gevonden had. Ik voelde alleen dat het bijzonder was. Bij Teylers Museum hebben ze me vaak geholpen zo'n hele oude vondst te determineren.”

Kruiswijk is geen geboren jutter. Hij werkte vroeger als boekhouder. Ik was in de dertig toen ik bij een bedrijf kwam te werken met flexibele werktijden. Ik begon heel vroeg, zodat ik ook vroeg klaar was. In diezelfde tijd verhuisde ik naar Zandvoort, in '83. Vanaf die tijd ben ik veel op het strand te vinden. Het juttent begon met het oprapen van schelpen die er 'anders' uitzagen. En al snel vond ik mijn eerste fles met briefje erin.”

Kruiswijk is vermaard als vinder van flessenpost. Hij schreef er een boek over: 'De zee als postbezorger'. Hij vond al ruim 1.200 van die briefjes. Met diverse afzenders onderhoudt hij vanaf de vondst langdurig contact.

„Een van de eerste was van een Duits meisje dat met haar ouders hier in Zandvoort was”, vertelt hij.

„Ze gooide haar fles met briefje hier in zee, maar die spoelde ook meteen weer aan. Maar ze is vanaf een terras blijven kijken naar wie haar fles zou oprapen. Dat was ik. We hebben elkaar negen jaar brieven geschreven.”

„Tegenwoordig vind ik niet veel flessen meer. Vorig jaar één fles. Dat was een brief die niet zozeer bedoeld was voor de vinder trouwens. Het was een brief geschreven aan een overleden moeder.”

In 2010 vond hij op het strand bij Noordwijk een stuk ambergris – een brok wasachtige grijze substantie die uit de darmen van een potvis komt en heel waardevol is, omdat er parfum van wordt gemaakt. De krant schreef erover.

Lego

Een vondst van Legosteentjes leverde hem een plek op in het geweldige boek dat Tracy Williams schreef over de 5 miljoen Legostukjes die vrachtschip Tokyo Express in 1997 verloor voor de kust van Engeland en waar die vervolgens allemaal opdoken. „Ik vond uit die lading zwemvlietjes, harpoentjes en maddeliefjes van Lego. Ja, dat vond ik zelf ook grappig. Harpoentjes en zwemvlietjes van Lego aangespoeld uit zee. Dat is toch ook een verhaal!”